

סוגיות פסיכיאטריות במעונות רשות חסות הנוער

1. כללי

לעיתים מתרחשת הידרדרות במצבו הנפשי וההתנהגותי של חניך במעון ועולה צורך בבדיקה/אבחון/אשפוז פסיכיאטריים.

הסוגיות הקשורות לפסיכיאטרייה הן מורכבות והמסמך דלהלן בא לנסות להבהיר לצוותי המעונות כיצד ניתן להיערך במצבים אלה, מבחינה משפטית ופרוצדורלית.

הורה מוגדר על פי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות **כאפוטרופוס טבעי של הקטין** ואחראי על שלומו.

אלא אם כן החליט בית המשפט אחרת. בהחלטה שכזו יכול בית המשפט לשלול אפוטרופסות מהורה אחד או משניהם. נשללה האפוטרופסות מהורה אחד, ההורה השני מוסמך לקבל החלטות בעניין הקטין לבדו. כמו כן מוסמך בית המשפט מוסמך למנות אפוטרופוס נוסף לקטין.

סעיף 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות קובע כי בכל עניין הנתון לאפוטרופסותם חייבים שני ההורים לפעול תוך הסכמה. הסכמתו של אחד מהם לפעולתו של רעהו יכולה להינתן מראש או בדיעבד, בפירוש או מכללא, לעניין מסויים או באופן כללי. **חזקה על הורה שהסכים לפעולת רעהו כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר. בעניין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מההורים לפעול על דעת עצמו.**

נוכח העובדה שיש שוני בהתייחסות לצרכים פסיכיאטריים בהתאם לסטטוס החוקי של החניך ובהתאם לגילו, בנוי המסמך על פי קטגוריות שונות ובהתאם לסטטוס החניך.

הערה: פקיד סעד בנוהל זה הוא פקיד סעד לחוק הנוער.

כאשר מדובר בהסכמת הורים/אפוטרופוס, הכוונה היא להסכמה ספציפית לעניין הנדון ולא הסכמה כללית שניתנה מראש.

2. עריכת בדיקה פסיכולוגית ואבחון פסיכיאטרי במעון

לצורך עריכת בדיקה פסיכולוגית ואבחון פסיכיאטרי לנער הנמצא במעון על פי חוק הנוער (שפיטה ענישה ודרכי טיפול) (להלן: **חוק הנוער שעד"ט**) דהיינו במסגרת צו מעון, צו מעון נעול, השגחה זמנית, פקוח בתנאי מגורים, צו אבחון וחלופת מעצר ולפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), (להלן: **חוק הנוער טוה"ש**)

יש צורך בהסכמת הורים/אפוטרופוס בכתב לטיפול המוצע או החלטה של בית משפט לפי החוק שעל פיו הושם הקטין. (ראה גם ס' 13)

3. מתן תרופות פסיכיאטריות במעון לקטין השוהה במעון לפי חוק הנוער טוה"ש ולפי חוק

הנוער שעד"ט

מתן תרופות פסיכיאטריות במעון מחייב הסכמת הורים.
אם ההורים מסרבים, ניתן לפנות לבית המשפט באמצעות פקיד סעד לפי סעיף 3 ד' לחוק הנוער טוה"ש בצירוף חוות דעת מקצועית של פסיכיאטר מחוזי המסתמך על חוות דעת מקצועית של פסיכיאטר ילדים ונוער, כמפורט בסעיף 3 ד (א) (1). (ראה גם ס' 13)

4. בדיקה פסיכיאטרית מחוץ למעון לצורך אבחון כאשר הקטין שוהה במעון בתוקף חוק

נוער טוה"ש

ניתן להביא נער לבית חולים פסיכיאטרי בתנאים הבאים:
כאשר אין סיכון לקטין או לזולתו, אך יש צורך בבדיקה ואבחון:
אם ניתנה הסכמת הורים/אפוטרופוס לבדיקה, אפשר להביא את הקטין למרפאה/בית חולים.
אם לא ניתנה הסכמה של אחד ההורים, יש לפנות לפקיד סעד.

**כאשר יש סיכון לקטין או לזולתו ועל פי התרשמות הגורמים המטפלים במעון יש צורך להביא את הקטין
בדחיפות לבי"ח פסיכיאטרי לצורך בדיקה ואבחון:**

- (1) במקרה שהפסיכיאטר העובד עם המעון סובר כי הקטין סובל ממחלת נפש ניתן לפנות לפסיכיאטר המחוזי ולבקש ממנו להוציא הוראת בדיקה כפויה דחופה או לפקיד סעד אשר יוכל להוציא צו חירום ולהביא הקטין לבית החולים.
- (2) במקרה שיש חשש שמדובר בהפרעה נפשית אחרת יפנה המעון לפקיד הסעד שיוכל להוציא צו חירום או לפנות לפסיכיאטר המחוזי.

הערה: הורי הקטין מוסמכים לתת הסכמתם **להבאת** הקטין לבית חולים לצורך בדיקה ואבחון אך במקרים בהם הקטין הוצא ממשמורת הוריו בהתאם לסעיף 4(3) (לטוה"ש הורי הקטין אינם מוסמכים להסכים לאשפוזו. במקרים אלה אם בזמן הבאת הקטין לבדיקה בבית חולים קיים חשש שהוא יצטרך להישאר באשפוז נכון לערב פקיד סעד עוד טרם ההבאה לבית חולים. יש להבהיר להורים את הצורך בפניה לפקיד סעד ולבקש מהם להיות שותפים בתהליך עד כמה שניתן.

5. אישפוז פסיכיאטרי לאחר בדיקה ראשונית כאשר הקטין שוהה בתוקף חוק נוער טוה"ש

הסכמת ההורים/אפוטרופוס אינה מספקת כאמור לצורך **אשפוז** הקטין. המשך הטיפול ייעשה על ידי פקיד סעד או הפסיכיאטר.

6. בדיקה פסיכיאטרית מחוץ למעון לצורך אבחון כאשר הקטין שוהה במעון בתוקף חוק נוער

שעד"ט

אם יש הסכמת הורים/אפוטרופוס לבדיקה ואבחון, אפשר להביא את הקטין למרפאה/בית חולים לביצוע הבדיקה.

אם אין הסכמת הורים/אפוטרופוס ויש הסכמת קטין, יש לפנות לפקיד סעד באזור מגורי הקטין להמשך טיפול.

אם אין הסכמת הורים/אפוטרופוס ואין הסכמת קטין, יש לפנות לפקיד סעד להמשך טיפול.

7. אישפוז פסיכיאטרי לאחר בדיקה ראשונית כאשר הקטין שוהה במעון בתוקף חוק נוער

שעד"ט

אם יש הסכמת הורים/אפוטרופוס והסכמת הקטין לאשפוז, ניתן לאשפוז.

אם יש הסכמת הורים/אפוטרופוס אך הקטין שגילו מעל ל-15 מסרב לאשפוז, המשך טיפול על ידי פקיד סעד.

אם ההורים/אפוטרופוס מסרבים והקטין שגילו מעל ל-15 מסכים או מסרב, המשך טיפול על ידי פקיד סעד.

אם מלכתחילה יש חשש שההורים לא יסכימו לאשפוז (למרות שהסכימו לבדיקה), רצוי לערב כבר בשלב זה את פקיד הסעד.

8. בדיקה ו/או אשפוז פסיכיאטריים כאשר הקטין שוהה במעון ללא צו ובהסכמת הורים

יש לפעול כמפורט בסעיפים 6,7 כמו במקרה של קטין ששוהה בחוק הנוער שעד"ט.

9. טיפול רפואי שגרתי הכולל: רופא כללי, רופא מומחה (עיניים, נשים, שיניים...), חיסונים שגרתיים,

אנטיביוטיקה, תרופות שגרתיות כגון אקמול ועוד, גלולות למניעת הריון.

יש להחתים את ההורים/אפוטרופוס על הסכמתם לטיפול רפואי שגרתי(תוך פירוט מהו טיפול שגרתי) ביום קליטתו של הנער במעון.

במקרה כזה, אין צורך בהסכמה מחודשת של ההורה/אפוטרופוס לפני מתן הטיפול. יש ליידע אותם, ככל שניתן, סמוך לביצוע הטיפול.

10. הפלות

בהתאם לחוק העונשין, , הסכמת הקטינה (בכל גיל) מספיקה (בכפוף למילוי התנאים באשר לאופן ביצוע ההפלה אישור ועדה וכו') אך אין צורך בהסכמת הורה/אפוטרופוס.

11. יידוע הורים/אפוטרופוס

ניתנה הוראה לבדיקה/אשפוז כפוי ע"י פסיכיאטר מחוזי ו/או ע"י בית המשפט, יש ליידע בהקדם האפשרי את האחראים על הקטין (הורה/אפוטרופוס) אם לא היו שותפים להליך. אם הקטין מסרב ליידוע זה והמטפלים מתרשמים שיש הצדקה לבקשתו זו, ישקול פקיד הסעד פנייה לבית המשפט בבקשה שלא למסור לאחראי את מלאו המידע.

12. מסירת דו"ח פסיכולוגי/פסיכיאטרי לאחראי

ככלל, על המטפלים להיענות לבקשת ההורה / אפוטרופוס לקבלת את המסמכים האמורים אודות הקטין זאת לאחר התייעצות עם עורך הדו"ח וקבלת הסכמתו. במידה וקיים חשש שמסירת הדו"ח עלולה לגרום נזק להורה/אפוטרופוס/משפחה או לחניך, יש לבקש מעורך הדו"ח לערוך תמצית הדו"ח למסירה להורים, אפשר גם בליווי הסבר בעל פה.

13. דרכים חלופיות להסכמת הורים

בעת כל הוצאה לסידור חוץ ביתי(בין בחוק הנוער טוה"ש או שעד"ט), מומלץ לבקש מבית המשפט, בהתאם לנסיבות, להורות ש"המעון יהיה רשאי לבצע בדיקה פסיכולוגית ואבחון פסיכיאטרי במעון ורשאי לתת, בהתאם לצורך, תרופות פסיכיאטריות על פי המלצת הפסיכיאטר המטפל."

מומלץ להחתים את ההורה/אפוטרופוס ביום קליטת הנער במעון על הסכמה לעריכת בדיקה פסיכולוגית, אבחון פסיכיאטרי במעון, במידת הצורך.

נייר זה סוכם על דעת פקידת הסעד הראשית לחוק הנוער והייעוץ המשפטי של המשרד.